

د اخلاقو ضعف د ایمان ضعف دي

جناب نبی کریم ﷺ په بېلابېلو ځایونو کې په واضح توګه فرمایلي دي چې قوي ایمان د ښو او نیکو اخلاقو سبب کېږي او اخلاقي کمزوري د ایمان کمزوري ګڼل کېږي. د بې حیا او بې عزته انسان په هکله چې د ګناه په کولو سره د هیڅ شرم احساس نه کوي فرمایي:

۱- الحیا والایمان قرناء جمیعا فاذا رفع احدهما رفع الآخر (المستدرک للحاکم عن انس رض)

ژباړه: حیا او ایمان یو دبل سره تړلي او نژدې رابطه لري که یو یې د منځه ولاړ سي او د انسان څخه ليري سي دوهم یې پخپله د منځه ځي.

او هغه څوک چې ګاونډیانو ته تکلیف رسوي او بده رویه ورسره کوي پدې هکله:

۲- عن ابی شریح أن انبی صلی الله علیه وسلم قال والله لا یؤمن والله لا یؤمن والله لا یؤمن قیل و من یا رسول الله قال الذی لا یأمن جاره بواقعه « (صحیح البخاری)

ژباړه: د ابو شریح څخه روایت دي چې رسول الله ﷺ وفرمایي: قسم په الله ﷻ ایمان یې ندې راوړي، قسم په الله ﷻ ایمان یې ندې راوړي، قسم په الله ﷻ ایمان یې ندې راوړي! پوښتنه ورڅخه وسول چې چا یا رسول الله ﷺ؟ وې فرمایي: هغه څوک چې ګاونډي(همسایه) یې د شر او بدې څخه په امان نه وي.

د بد و او بې ځایه خبرو په هکله:

۳- « من کان یؤمن بالله والیوم الآخره فلیقل خیراً أو لیصمت » (صحیح البخاری عن ابی هریره رض)

ژباړه: څوک چې په الله ج او د آخرت په ورځ ایمان لري نو باید چې ښې خبرې وکړي او یا هم چپ و اوسي.

یو شمېر داسې خلک هم سته چې فرضي عبادات ډېر په بې غوري سره ادا کوي، نور ډېر عبادتونه کوي او د هیڅ ډول ځان ښودنې څخه په دې هکله مخ نه اړوي خو په عین وخت کې داسې ویناوي او اعمال ورڅخه صادريږي چې د خلاقو او اسلامي کرامت او حقيقي ایمان سره ډېر وا ټین لري دا کسان باید پدې پوه سي چې داسې ظاهري او بې روحه عبادتونه په اسلام کې هیڅ ارزښت نلري او رسول الله ﷺ خپل امت ته خبرداری ورکوي چې دداسې انسانانو د شر څخه خپل ځان وساتي.

۴- « عن ابی هریره قال قال رجل یا رسول الله إن فلانة یذكر من كثرة صلاتها صيامها و صدقتها غیر أنها تؤدی جيرانها لسانها قال هی فی النار قال یا رسول الله فان فلانة تُذكر من قلة صلاتها و صدقتها و انما: صدق بالنار ان الاقط و لا تؤدی جيرانها بلسانها قال هی فی الجنة » (مسند احمد)

ژباړه: د ابو هریره رض څخه روایت دي چې یو سړی وویل: یا رسول الله ﷺ وایي چې فلانکې ښځه ډېر لمونځونه کوي او روژې نیسي او ډېر خیراتونه کوي خو ګاونډیانو ته په ژبه سره تکلیف رسوي وې فرمایي چې دا په دوږخ کې ده، هغه سړی وایي وویل: وایي چې هغه بله فلانې ښځه لږ لمونځونه کوي او لږ روژې نیسي او د پښیر ټوټې خیراتوي او خپل ګاونډیانو(همسایه) ګانو ته تکلیف نه رسوي وې فرمایي چې دا په جنت کې ده.

یوه ورځ رسول الله ﷺ د خپلو اصحابو څخه پوښتنه وکړل چې:

۵- « أَتَدْرُونَ مَنْ الْمُفْلِسُ؟ قالوا الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَ لَا مَتَاعَ . فقال الْمُفْلِسُ مَنْ أَمْتَى مِنْ يَأْتِي بِصَلَاةٍ وَ زَكَاةٍ وَ صِيَامٍ وَ يَأْتِي وَ قَدْ شَتَمَ هَذَا وَ قَذَفَ هَذَا وَ أَكَلَ مَالَ هَذَا وَ سَفَكَ دَمَ هَذَا وَ ضَرَبَ هَذَا ، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَ هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ ، فَإِنْ نَبِيتَ حَسَنَاتِهِ قَبْلَ آيِقْضَى مَا عَلَيْهِ أَخَذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطَرَحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ » (صحیح المسلم عن ابی هریره رض)

د اسلامي اخلاقو لري

ترتیب او ژباړه: ا.م.ف

ژباړه : رسول الله ص پوښتنه وکړل آیا پوهېږي چې مفلس څوک دي ؟ ورته وویل سول چې زموږ په منځ کې مفلس هغه څوک دي چې پیسې او مال ونلري . ده مبارک وفرمایل : زما د امت مفلس هغه څوک دي چې کله په آخرت کې راسی او د ځان سره یې لمونځ ، زکات او روژه راوړي وی خو په عین وخت کې یې یو چاته ښکښل (بد ویلی وی) کړی وی ، او په بل پسی یې تهمت ویلی وی او د بل یوه مال یې خوړلی وی ، او د بل چا وینه یې توې کړې وی ، او بل یو یې وهلی وي نو دده د نیکو څخه اخیستل کيږي او هغه و هغه ته ورکول کيږي او که نېکي یې مخکې د پوره کېدلو د هغه څخه چې پرده دی (د بل حق) پای ته ورسېږي نو د هغو خلکو(پوروړو) د گناوو څخه اخیستل کيږي او پر ده اچول کيږي وروسته نموړی سړی دو ږغ ته اچول کيږي.

تاسی هغه تقوی داره او دینداره پر دې قیاس کړی چې ځینی عبادتونه سرته رسوی خو بیا هم بد خوښه ، تريو ، دښمنی کوونکی او شریر سړی پاته کيږي دا سړی څنگه تقوی داره بلل کېدای سی ؟؟

او د ښو او بدو اخلاقو په اړه یې فرمایلی دی :

۶- « **الْخُلُقُ الْحَسَنُ يُذِيبُ الْخَطَايَا كَمَا يُذِيبُ الْمَاءُ الْجَلِيدُ ، الْخُلُقُ السُّوِّ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسْلَ** » (سنن بیهقی و طبرانی عن ابن عباس رض) .

ژباړه : نېک اخلاق گناوی داسی ویلی کوی لکه اوبه چې ژلی ویلی کوی ، او بد خوی عمل داسی فاسد او خرابو لکه سرکه چې عسل (شات) خرابوی.

د پورتنی عزتمند ارشاد څخه ښکاری چې د انسان په نفس کې رذایل په ځای نیولو سره وده کوی د خیر او اصلاح ځای نیسی او ټول ارزښتونه خپل تر پوښښ لاندی راوولی نو په دې وخت کې لکه انسان چې جامي د خپل بدن څخه لیږي کړی او لڅ پاته سی پدې توگه د دین څخه خارجيږي او د دین هیڅ اثر یې په بدن کې نه پاته کيږي نو په دې صورت کې دداسی شخص له خوا څخه د ایمان دعوه بېله ښکاره درواغو څخه بل څه نده.

د ایمان او اخلاقو د رابطې په اړوند رسول الله ص فرمایي:

۷- « **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَحَجَّ وَاعْتَمَرَ وَقَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُتْمِنَ خَانَ** » (صحیح مسلم)

ژباړه : دری خویونه دی چې که په یو چاکی موجود وی هغه شخص منافق دي که څه هم روژه ونیسی او لمونځ وکړی او حج او عمره ادا کړی او ووايي چې زه مسلمان یم ، یو داچې د خبرو کولو په وخت کې درواغ وایی او کله چې وعده وکړی وعده خلافی کوی او کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی.

همداغه رنگه فرمایي:

۸- « **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ عَنْ النَّبِيِّ ص قَالَ : أَرْبَعٌ مَنْ كَانَ فِيهِ كَانَتْ مُنَافِقًا خَالصًا وَمَنْ كَانَ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعُوهَا ، إِذَا أُتْمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ** » (صحیح البخاری)

ژباړه : د عبد الله بن عمرو رض څخه روایت دي چې نبی کریم ص وفرمایل : څلور خویونه دی که په یو چا کې جمع سول هغه سړی خالص منافق دي او که یو خوی (خصلت) یې پکښی وی دا د نفاق (منافق) خاصیت دي تر څو چې پرې ایښی نه وی : کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی او کله چې خبری کوی درواغ وایی او کله چې وعده وکړی په هغه کې غدر(خیانت) کوی ، او کله چې د چا سره جنگ کوی ښکښل کوی.

نیک اخلاق او ددرجو لوړوالی او فضیلت

د الهی لارښوونو او نبوی ارشاداتو څخه دا په ښکاره توګه څرګندېږي چې اسلام غواړي انسان په اخلاقي فضایلو او آدابو مزین وي او نورو ته یې هم وښيي. همدغه رنگه اخلاق د نفلی او نا اړین موضوعاتو څخه نه شمېرل کېږي بلکه نیک او حمیده اخلاق د اړینو او لازمو اصولو له جملې څخه دي چې د ژوند ارزښت لري او د الله ج خوښ دی او د نیکو اخلاقو خاوندانو ته یې لوړه درجه او ستر اعتبار ورکړی دی.

د نیکو اخلاقو پر لور

۱- « عَنْ اسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ عَنْهُ قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ كَاتِمًا عَلَى رُؤُوسِنَا الطَّيْرُ مَا يَتَكَلَّمُ ، إِذْجَاءَهُ أَنَسُ بْنُ فَهْرٍ فَقَالَ : مَنْ أَحَبَّ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : أَحْسَنُهُمْ اخْلَاقًا » (المعجم للطبرانی)

ژباړه : د اسامه بن شریک رضی الله عنه څخه روایت دي چې وی ویل : موږ به د رسول الله ﷺ په حضور کې داسې ناست وو لکه زموږ پر سرونو چې مرغې ناست وې او زموږ څخه یوه هم خبرې نه کولې ، نابېره یو شمېر خلک راغلل او پوښتنه یې وکړل چې د الله ﷻ په وړاندې نزدې او ډېر خوښ بنده څوک دي ؟ وی فرمایل : په اخلاقو کې تر ټولو ښه یې .

په یوه بل روایت کې :

۲- مَا خَيْرُ مَا أُعْطِيَ الْإِنْسَانُ ؟ قَالَ : خُلُقٌ حُسْنٌ » (صحيح ابن ماجه)

ژباړه: پوښتنه ورڅخه وسول تر ټولو غوره شی چې انسان ته ورکول سوی دی څه دی ؟ وی فرمایل : نېک خوۍ (اخلاق) .

د بد ویلو په اړه

۳- « ان الفحشَ والتَفَحُّشَ لیسَا مِنَ الْإِسْلَامِ فِی شَیْءٍ وَ إِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ إِسْلَامًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا » (سنن ترمذی)

ژباړه : په بد ویلو عادت او بد ویونکي په اسلام کې هیڅ حصه نلري او د اسلام له نظره تر ټولو ښه انسان هغه څوک دی چې په اخلاقو کې بهتر او غوره وي .

او په یوه بل روایت کې :

۴- « سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ : إِذَا كَانَ الْإِيمَانُ أَكْمَلَ إِيْمَانًا قَالَ : أَحْسَنُهُمْ اخْلَاقًا » (المعجم للطبرانی ، عن عمير بن قناده) .

ژباړه : د جناب نبی کریم ﷺ څخه پوښتنه وسول چې د مومنانو د ډلې څخه کوم یو یې د کامل ایمان لرونکي دي ؟ وی فرمایل : هغه څوک چې غوره او بهترین اخلاق لري.

۵- « عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ : أَلَا أَخْبَرُكُمْ بِأَحْسَنِكُمْ إِلَيَّ وَ أَقْرَبُكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ إِذَا عَادَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا — قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : أَحْسَنُكُمْ اخْلَاقًا » (مسند احمد)

ژباړه : د عبدالله بن عمرو رضی الله عنه څخه روایت دي چې وی ویل: د رسول الله ﷺ څخه می واورېدل چې ویی فرمایل آیا تر ټولو ماته ډګران او محبوب شخص او د قیامت په ورځ تاسی ته تر ټولو د نزدې مجلس کوونکي څخه خبر در نکرېم؟ دوه یا درې واره یې دا پوښتنه تکرار کړل ، ورته وویل سول چې یا رسول الله بلی ، وی فرمایل : په تاسو کې تر ټولو د غوره او بهترین اخلاقو درلودونکي.

د اسلامي اخلاقو لړۍ

ترتیب او ژباړه: ا.م.ف

او همداغه رنجه فرمايي :

۶- « ما من شيء أثقل في الميزان العبد المؤمن يوم القيامة من خلق حسن ، ان الله يكره الفاحش البذي و ان صاحب حسن الخلق ليبلغ درجة صاحب الصوم والصلاة » (مسند احمد عن ابى دردا رض)

ژباړه : رسول الله ص وفرمايل : د قيامت په ورځ د مومن بنده د اعمالو په ترازو کې تر اخلاقو دروند شى نسته ، او الله ج بد ژبى ، بد ويونکى نه خوښوى او بيله شکه د نيکو اخلاقو خاوند د خپلو نيکو اخلاقو په وسيله د لمونځ کوونکى او روژه نيوونکى شخص مرتبى ته رسيږي.

۷- «عن أنس رض قال : قال رسول الله ص : إن العبد ليبلغ بحسن خلقه عظيم درجات الآخرة و أشرف المنازل و إنَّه لضعيف العبادَةِ و إنَّه ليبلغ بسوء خلقه أسفل درجة في جهنم » (المعجم للطبراني)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دى چې رسول الله ص وفرمايل : يقيناً مومن بنده د خپلو نيکو اخلاقو په وسيله د آخرت لوړو درجو او بهترينو منازلو ته رسيږي او بيله شکه مومن بنده د خپلو بدو اخلاقو په وسيله د جهنم تر ټولو کښته درجى ته رسيږي.

۸- « عن عائشة رض قالت : سمعت رسول الله ص يقول : إنَّ المؤمن ليُدرِكُ بحسن خلقه درجة الصائم القائم »

ژباړه : د عائشې رض څخه روايت دى چې وي ويل د رسول الله ص څخه مې واورېدل چې ويل يې : بېشکه مومن د خپلو نيکو اخلاقو په واسطه د روژه نيوونکى او لمونځ کوونکى شخص درجى ته رسيږي.

او په بل روايت کې :

۹- « إنَّ المؤمن ليُدرِكُ بحسن خلقه درجات القائم الليل و صائم النهار » (سنن ابى داود)

ژباړه : د عائشې رض څخه روايت دى چې وي ويل: د رسول الله ص څخه مې واورېدل چې وي فرمايل: بېشکه چې مومن د خپلو نيکو اخلاقو په واسطه د شپې لمونځ کوونکى او د ورځې روژه نيوونکى درجه لاسته راوړي.

۱۰- « قال ابوذر إنَّ رسول الله ص قال قد افلح من أخلص قلبه للإيمان و جعل قلبه سليماً و لسانه صادقاً و نفسه مطمئنة و خَلِيقَتُهُ مُسْتَقِيمَةً » (مسند احمد)

ژباړه : ابوذر رض فرمايي چې رسول الله ص وفرمايل : بېشکه هغه څوک بريالى او کاميابه سو چې زړه يې ايمان ته خالص کړى وي او زړه د امراضو(باطنى امراضو) څخه وساتى ، خپله ژبه يې ريشتيا ويونکې وگرځول او خپل نفس يې مطمئن کړ او خپل اخلاق يې سم کړل.

۱۱- « عن عبدالله بن عمرو رض أنَّ رسول الله ص لم يكن فاحشاً و لا متفحشاً و كان يقول : خياركم أحاسنكم اخلاقاً » (صحيح البخارى)

ژباړه: د عبدالله بن عمرو رض څخه روايت دى چې وي ويل : رسول الله ص نه د عادت له مخې بد ژبى وو او نه يې هم (د قهر او غضب په وخت کې) نفس بد ويلو ته مجبوره کاوه او هميشه به يې فرمايل: په تاسې کې غوره هغه کسان دى چې غوره اخلاق ولري.

۱۲- «عن انس رض خدمت رسول الله ص عشر سنين ، والله ما قال لي أف قط ولا قال لشيء لم فعلت كذا ولا هلا فعلت كذا؟» (صحيح البخاري)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دې چې وي فرمايل: د لسو کلونو لپاره مي د رسول الله ص خدمت وکړ، قسم په الله ج هيڅکله يې اف او بده خبره نده راته کړې او هيڅکله يې ندي راته ويلې چې ولي دی داسې وکړل اويا ولي دی هغسې ونکړل؟

همداغه رنگه انس رض روايت کوي چې: يوې سپين سړي مينځي يې لاس نيولي وو او هر ځای چې يې غوښتل دوی يې د ځان سره بيول او کله چې د سړي سره به مخ کېدی د هغه سره يې ستړی مسی (لاس يې ورکاوه يا يې مصاحفه ورسره کول) کول او تر هغه وخته يې خپل لاس نه ورڅخه ايسته کوي تر څو چې به هغه شخص خپل لاس نه وو ورڅخه ايسته کړی او تر هغه وخته يې مخ نه ورڅخه اړوي تر څو چې به هغه بل سړی مخ نه وای ورڅخه اړولی، او هيڅکله يې په ناستو کسانو (ملگرو) کې خپل پښې نه غزولي (يعنی د خپل د مجلس د خلکو او ملگرو احترام يې کاوه او په وړاندې يې تکبر نه کاوه).

۱۳- «عن عائشة رضي الله عنها : قالت : ما خيّر رسول الله ص بين الأمرين إلا اختار أيسرهما ما لم يكن أثماً فإن كان أبعد الناس عنه ، وما انتقم رسول الله ص لنفسه في شيء قط ، إلا أن تنتهك حرمة الله فينقم ، وما ضرب رسول الله شيئا قط بيده إلا امرأة ولا خادماً إلا أن يجاهد في سبيل الله تعالى » (صحيح المسلم)

ژباړه: د عائشې رض څخه روايت دې چې ويې فرمايل: رسول الله ص هيڅکله د دوو کارو سره ندي مخ سوی مگر داچې آسانه يې پکښې انتخاب او غوره کړې دی خو په هغه صورت کې چې په هغه کار کې به گناه نه وه که به گناه پکښې وای د ټولو خلکو په نسبت يې د هغه څخه ليری والی غوره کاوه. او رسول الله ص هيڅ کله د خپل ځان په خاطر د چا څخه انتقام ندي اخيستی، مگر په هغه صورت کې يې مجرمانو ته سزا ورکول او انتقام يې اخيستی چې د الله ج محرمات به پاته کېدل، او رسول الله ص هيڅ څوک په خپل لاس ندي وهلې نه بنځه او نه هم خادم مگر داچې د الله ج په لاره کې به يې جهاد کاوه.

۱۴- «عن عائشة رض قالت : قال رسول الله ص إن الله رفيق يحب الرفق ويعطي على الرفق ما لا يعطي على الغف ، وما لا يعطي على سواه»

و في رواية

أَنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانُهُ وَلَا يَنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانُهُ

ژباړه: د عائشې رض څخه روايت دې چې رسول الله ص وفرمايل: الله ج مهربانه دی او په کارو کې نرمی خوښوی، او هغه څه چې په نرمۍ ورکوي په سختۍ او نورو عاداتو کې يې نه ورکوي. او په يوه بل روايت کې فرمايي:

نرمی په هيڅ کار کې نه وي مگر داچې هغه ښايسته کوي او د هيڅ شې څخه نه ايستل کيږي مگر داچې هغه شې خرابوي (په هر کار کې چې نرمی وي هغه ښايسته کوي او په هر کار کې چې نرمی نه وي هغه خراب او بې خونده کوي)

۱۵- «عن جرير رض أن رسول الله ص قال : إِنَّ اللَّهَ لِيُعْطِيَ عَلَى الرَّفْقِ مَا لَا يُعْطَى عَلَى الْخَرْقِ . وَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا أَعْطَاهُ الرَّفْقَ وَمَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ يَحْرِمُونَ الرَّفْقَ إِلَّا يُحْرِمُونَ الْخَيْرَ كُلَّهُ» (المعجم للطبراني)

ژباړه: د جرير رض څخه روايت دې: رسول الله ص وفرمايل: الله ج هغه څه چې په نرمۍ کې ورکوي په سختۍ او حماقت کې يې نه ورکوي، او که الله ج د يو بنده سره محبت کوي او خوښ يې وي نو نرمی ورته ورکوي، او هره کورنۍ چې د نرمۍ څخه محرومه وي د ټولو خيرونو څخه محرومه وي.

د اسلامي اخلاقو لړۍ

ترتيب او ژباړه: ا.م.ف

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English